

Saara Hyrkkö vihr ym.

## **Kirjallinen kysymys paperittomien henkilöiden seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluiden toteutumisesta**

### **Eduskunnan puhemiehelle**

Paperittomalla henkilöllä tarkoitetaan ihmistä, jolla ei ole voimassa olevaa oleskelulupaa kotipaikkaoikeuden käsittelyn keskeneräisyyden, kielteisen oleskelulupapäätöksen tai vakuutusturvan päättymisen takia. Sosiaali- ja terveysministeriön arvion mukaan henkilöitä on Suomessa noin 3 000. Paperittomilla ei ole oikeutta samanlaisiin julkisiin terveyspalveluihin kuin muilla ihmisryhmillä, mikä tekee ryhmästä helposti yhteiskunnallisesti näkymättömän.

Paperittomalla henkilöllä on aina oikeus kiireelliseen hoitoon eli äkillisen sairastumisen, vamman, pitkäaikaissairauden vaikeutumisen tai toimintakyvyn alenemisen edellyttämään välittömään hoitoon ja sen arviointiin. Paperittomalla on myös oikeus saada kiireellistä suun terveydenhuoltoa, mielenterveyshoitoa, päihdehoitoa ja psykososiaalista tukea.

Seksuaali- ja lisääntymisoikeudet ovat osa universaaleja ihmisoikeuksia, jotka kuuluvat jakamattomina kaikille. Oikeudet toteutuvat täydellisinä vain silloin, jos henkilöllä on pääsy seksuaali- ja lisääntymisterveyden palveluiden piiriin. Palvelut tarkoittavat esimerkiksi luottamuksellista, asiantuntevaa ja ajankohtaista seksuaalineuvontaa, seksitautien testausta, mahdollisuutta ehkäisy menetelmän käyttöön taloudellisesta tilanteesta ja asuinpaikasta riippumatta sekä oikeutta saada turvallinen raskaudenkeskeytys. Palvelut tulee olla saatavilla maksuttomasti tai edullisesti taustasta riippumatta.

Vain harvat seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvät palvelut luokitellaan kiireellisiksi, joten paperittomalla henkilöllä ei useinkaan ole pääsyä palveluiden piiriin. Tämä loukkaa seksuaali- ja lisääntymisoikeuksien universaaliuden periaatetta. Lisäksi palveluita voi olla vaikeaa tai mahdotonta saada omalla äidinkielellä. Osa kunnista, kuten Helsinki ja Espoo, tarjoaa paperittomille julkisia terveyspalveluja laajemmin kuin kiireellisyyden perusteella. Kansallisesti tulisi kuitenkin toimia yhtenäisesti, että paperittomien perustuslaillinen oikeus toimeentuloon ja huolenpitoon tosiasiallisesti täyttyisi.

Myös Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on tutkinut paperittomien oikeuksien toteutumista Suomen terveyspalveluissa (2014). Raportissa tunnistettiin se, että paperittomat ovat haavoittuvassa asemassa oleva väestöryhmä, joiden rajoitettu oikeus terveyspalvelujen saamiseen ei täytä yhdenvertaisuuden määritelmää.

## Kirjallinen kysymys KK 121/2020 vp

Marinin hallitusohjelmaan (2019) on kirjattu, että paperittomille turvataan välttämätön hoito. Tämä sisältää myös osan seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluista, kuten raskauden keskeytyksen ja seksitautien hoidon. Paperittomuuden ei tulisi estää välttämättömän terveydenhuollon palvelujen saamista. Siksi erityisesti lasten ja nuorten, raskaana olevien ja naisten tulisi päästä palvelujen piiriin nykyistä käytäntöä helpommin niin, että seksuaali- ja lisääntymisoikeudet toteutuisivat. Seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluja tarjoamalla mahdollistetaan naisten, nuorten, lasten ja perheiden oikeus hyvään terveyteen ja vahvistetaan seksuaali- ja lisääntymisoikeuksien toteutumista.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

*Mihin toimenpiteisiin hallitus ryhtyy, jotta paperittomien pääsy välttämättömiin seksuaali- ja lisääntymisterveyden palveluihin turvataan ja*

*kuinka paperittomien seksuaali- ja lisääntymisoikeuksia edistetään valtakunnallisesti?*

Helsingissä 27.2.2020

Saara Hyrkkö vihr  
Veronika Honkasalo vas  
Satu Hassi vihr  
Sofia Virta vihr  
Merja Kyllönen vas